

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania M. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

o prawo do emerytury,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu
12 września 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 marca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy M. C. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. przyznaje adwokatowi K. P. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 8 marca 2017 r. oddalił apelację wnioskodawcy M. C. od wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 13 lipca 2016 r. oddalającego odwołanie od decyzji

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 25 czerwca i 19 sierpnia 2015 r. odmawiających wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że praca wnioskodawcy na stanowisku monter instalacji gazowej w trakcie zatrudnienia od dnia 3 września 1990 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. (8 lat, 1 miesiąc i 23 dni) w Gazowni [...] nie może zostać zaliczona do pracy wymienionej w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., zwane dalej rozporządzeniem z dnia 7 lutego 1983 r.) w dziale IV (w chemii), poz. 30, jako „wytwarzanie i oczyszczanie gazu syntezowego oraz produkcja amoniaku i metanolu”. Do obowiązków wnioskodawcy na tym stanowisku należało bowiem m.in. sprawdzanie szczelności instalacji gazowej wewnątrz i na zewnątrz budynków w postaci liczników reduktorów, skrzynek gazowych przy budynkach, piecyków i kuchenek w domach, a od 1997 r. obsługa i wymiana gazociągów, remonty zaworów gazowych w rurach doprowadzających gaz, szykowanie gazociągu do spawania i wypuszczanie gazu, przewietrzanie rur, trzymanie rur podczas ich spawania. A zatem prace te nie miały żadnego związku z wytwarzaniem i oczyszczaniem gazu. Nie ma przy tym znaczenia, że stanowisko „monter instalacji gazowej” wymienione zostało w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach (Dz. Urz. WUG Nr 8, poz. 12, dalej jako zarządzenie nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki) w dziale IV (w chemii), poz. 30 („wytwarzanie, oczyszczenie i przesyłanie gazu węglowego i zlewnego/przemysł gazowniczy”), pkt 15, ponieważ zarządzenia resortowe mają jedynie charakter informacyjny i porządkujący, a wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. nie uprawnia do uzyskania emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Wykonywane w spornym okresie prace na stanowisku monter instalacji gazowych nie miały też żadnego związku z pracami wymienionymi w wykazie A, dział II (w energetyce) jako prace „przy wytwarzaniu i

przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych”. W konsekwencji wnioskodawca nie spełnił przesłanki 15 lat pracy w warunkach szczególnych, wymaganej do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna) w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Wnioskodawca zaskarżył ten wyrok skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego orzeczenia w całości i orzeczenia co do istoty sprawy przez przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury oraz zasądzenia na rzecz skarżącego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu, które nie zostały uiszczone w części ani w całości.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, a to:

1) art. 184 ust. 1 i ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., przez jego błędną wykładnię, polegającą na nieuznaniu spornego okresu za pracę w szczególnych warunkach, podczas gdy w świadectwach pracy widnieje informacja, że skarżący wykonywał czynności montera instalacji gazowej, a świadkowie jednoznacznie wskazali, że skarżący wykonywał wówczas pracę montera instalacji gazowej,

2) art. 184 ust. 1 i ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., przez pominięcie wykazu A, dział IV, poz. 30 pkt. 15 stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki, z którego wynika, że do pracy przy wytwarzaniu, oczyszczaniu i przesyłaniu gazu węglowego i zlewnego (przemysł gazowniczy) należy stanowisko montera instalacji gazowych oraz ewentualnie pominięcie rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., a to wykazu A, dział II przez jego błędną wykładnię polegającą na nieuznaniu montera instalacji gazowej za pracę „przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń

elektroenergetycznych i ciepłych” czego nie uwzględnił Sąd Apelacyjny, a co skutkowało odmową przyznania skarżącemu prawa do wcześniejszej emerytury.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni: 1) wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., dział IV (w chemii), poz. 30 („wytwarzanie i oczyszczanie gazu syntezowego oraz produkcja amoniaku i metanolu”), przez udzielenie odpowiedzi na pytanie, „czy praca montera instalacji gazowej może być zaliczana do pracy w szczególnych warunkach” w oparciu o zarządzenie nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki, załącznik nr 1, dział IV, poz. 30, pkt 15 („monter instalacji gazowej”), 2) wykazu A, dział II (w energetyce, prace „przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych”) przez udzielenie odpowiedzi, „czy praca montera instalacji gazowej może być zaliczona do pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu wykazu A, działu II”.

Ponadto zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.)

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego nie tylko określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ale także wskazania, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów, lub przedstawienia rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie i przytoczenie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany (por. postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Nie można jednak uznać, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522 oraz z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 nr 13, poz. 5).

Przedstawiona w skardze potrzeba wykładni przepisów wskazanych załączników do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. nie spełnia tak rozumianych przesłanek przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., ponieważ skarżący na potwierdzenie hipotezy o istnieniu rozbieżności w orzecznictwie przywołał tylko jeden wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 września 2015 r., III AUa 605/15 (LEX nr 1916682), który został wydany w innym stanie faktycznym, co zauważył sam skarżący. W powołanym wyroku Sąd Apelacyjny dokonał wykładni przepisu rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., doszukując się identycznego narażenia na czynniki szkodliwe osób wykonujących prace na

wysokościach, tj. montera konstrukcji żelbetowych oraz prac w budownictwie przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości (wykaz A, dział V, poz. 5). Powołany wyrok opiera się zatem na zastosowaniu innego przepisu prawa materialnego – innej normy załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Zaskarżony w rozpoznawanej sprawie wyrok oraz powołane przez skarżącego orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku (AUa 605/15) odnoszą się w spornym zakresie do innych przepisów, zatem we właściwym dla sprawy aspekcie nie uzasadniają twierdzenia, że odmienność istoty rozstrzygnięć wskazanych orzeczeń opiera się na rozbieżności wykładniczej tego samego przepisu. Wobec powyższego oczywistym jest, że we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wykazano, iż przepis będący kluczowy w niniejszej sprawie w istocie wywołuje rozbieżności orzecznicze, przez co istnieje konieczność dokonania jego wykładni przez Sąd Najwyższy. Ponadto powoływanie się na treść zarządzenia resortowego również nie może stanowić wystarczającej podstawy dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na konieczność dokonania wykładni jego treści. Takie stwierdzenie wynika z faktu, że treść zarządzeń resortowych przed ponad dwudziestu laty utraciła charakter prawa powszechnie obowiązującego (por. art. 87 i art. 93 ust. 1 Konstytucji RP oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2016 r., I UK 117/15, LEX nr 2019499), a właśnie potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa wyłącznie powszechnie obowiązującego może być przesłanką przyjęcia skargi do rozpoznania. Nie bez znaczenia jest też to, że charakter zarządzeń (wykazów) resortowych ze stanowiskami pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach były już wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi orzecznictwa. W tym zakresie ugruntowane w judykaturze jest stanowisko, że wykazy resortowe wydane na podstawie § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający oraz mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej, stanowiąc podstawę domniemania faktycznego, a więc ich znaczenie ogranicza się jedynie do sfery dowodowej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 marca 2016 r., I UK 117/15, LEX nr 2019499; z dnia 22 stycznia 2015 r., III UK 82/14, LEX nr 1628948; z dnia 24 listopada 2011 r., I UK 164/11, LEX nr 1135989; z dnia 16 listopada 2010 r., I UK 124/10, LEX nr 707404; z dnia 25 lutego 2010 r. II UK 218/09, LEX nr 590247 czy

postanowienie z dnia 22 marca 2012 r., I UK 403/11, LEX nr 1214549). Na marginesie należały dodać, że badanie niniejszej sprawy przed zastosowaniem tegoż domniemania faktycznego wymagałoby weryfikacji, czy w zarządzeniu nie została przekroczona wynikająca z § 1 ust. 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. kompetencja do ustalenia stanowisk pracy, ponieważ o ile w treści rozporządzenia (załącznik A do rozporządzenia, dział IV, poz. 30) mowa jest o pracy w chemii „przy wytwarzaniu i oczyszczaniu gazu syntezowego oraz produkcji amoniaku i metanolu”, zaś w załącznik nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki, dział IV, poz. 30 o „wytwarzaniu, oczyszczaniu i przesyłaniu gazu węglowego i zlewnego /przemysł gazowniczy”.

Brak jest także podstaw do przyjęcia, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Stosownie do dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Ponadto powołując się na oczywiste uzasadnienie skargi (art. 398⁴ § 1 w zw. z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyvodu prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka, a skarga poza jedynie ogólną wzmianką, że skarga jest oczywiście uzasadniona, nie zawiera żadnego wyvodu prawnego, który stanowiłby poparcie twierdzenia, że jest ona oczywiście uzasadniona zwłaszcza, że rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Mając powyższe na uwadze, skarżący nie zdołał wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ §

2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekają co kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 k.p.c.